

Бүгү чурттарның пролетарийлери. каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Соединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 189 (11987)

1982 чылдың август 14, суббота

1925 чылда
үндүрүлгөсү

Өрткө 3 көп.

МАЛ ЧЕМИ БЕЛЕТКЕЛИНИҢ ТЕМПИЗИН УЛАМ БЕДИДЕР

БИИ-ХЕМ: ИДЕКЕЙ-БИЛЕ

СЭКП обкому, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели, профбөлүмдө болгон ВЛКСМ обкому августун 14-15 хунерин ийитиниң малыңа чемир белеткээриниң талазы-биле бүгү республиканың субботниги кылдыр чаралаан. Ынчангаш коммунисттер, комсомолчулар, ажалчылар, албан-хаакчылар, районун ажалчы чонун алаа калбаа-биле киириш-тирер дөң партия организациялары чүнү кылып турарын чугаалап бээрин СЭКП райкомунуң көдө ажал-агый килдизиниң эргелекчеси В. Л. Евсеевтен бистик корреспондентинис Т. П. Хертек дилээн. Ону моон алаада парадлаан.

Районун бүдүрүлгелеринде, совхозтарында, албан-о-не идекпей киржир ку-зелин илереткенер. Бүдүрүлгелер, совхозтар, организациялар, бүдүрүлгө субботник эрттирер штабтарын тургускан, олар алаа че-ле кииришкен. Алаа ажалчылар баш бурунгар тодараткан. Субботникке белеткелди «Өк» совхозтун партоку баай эвес чоруткан. Ында мал чемириниң белеткелди шалыкын чорутур. Август 11-ниң медээниң бэу-гаар алдыга ажал-агый 2150

тонна ситенин сараатташ, планын 37 хуу күсеткен. Оон алында 2050 тонна сенажы салган, 55 тонна витаминни ситенин, 137 тонна витаминни ситен ситен даганын белет-кен. Сенаж салыр планын 600 тонна ажал күсеткен. Совхозтун ситен белеткээр бригадаларында 264 кижжи доктаамал ажалдап турар. Бүгүн, субботник хунерде 400 ажал кижжи мал чемира белеткээринче үнүштер. Олар-ның ажалдаар черлерин то-дараткан, дериг-херекселдери четир.

Районун совхозтарында ийитиниң биле бир муң ийи чүс кире кижжи мал чемира белеткээр субботникке кир-жир. Туран хоорайның бүдүрү-гелерин ажалчылар, орга-низацияларын албан-хаакчылар келээни ажал-чыларынга бүгү талазы-биле шеф дузанын чылдыр-ла чедирип келген. СЭКП ТК-

нын май (1982 чыл) Плену-мунуң шийтирлеринге дүш-түр олар совхозтарга шеф дузанын чедирерин улам күштелдирген. Ылангыс си-ген белеткелдине идекпей кир-жир турарлар. Хоорай ийитиниң биле 300 тонна си-генин белеткел бээр тургал. 300 тоннаны хамаарышкан ажал-агыйларынга хулаадап берген. Берлинген оналда-ларын септелге-тудуг участо-гу, райкуускомунуң культу-ра килдиз, районун шериң ко-миссарыды, тууду мастерле-риниң школын болгаш еске-лаа коллективтер ажал күсет-кен. Район түндүгүн суббо-тникке 700 ажал кижжи кир-жир, олар 100 тонна кире си-генин белеткээр.

Биш-хемчилер мал чемира белеткээр шалычты айга бо-гаш субботникке эн-не иде-кпей киржир. Боттарың күш-ажылың үлүш киирер-лер.

УЛАМЧЫЛАВЫШААН

Току районун «Май 1» совхозу, албан черлери, бү-гү күш-ажылы коллектив-тери мал чемириниң белетке-линче массалык кирген, ам бо хунерде мал чемирин белеткелди килин түдүктөп турар. Район эрткен айда 754 тонна ситенин, 263 тонна силесту белеткээр.

Чамлык черлер мал чеми белеткээр планын күседи-лен. Чижээ, Ий көдө Со-веди 10 тонна ситен белет-кээр планын, херек кы-рынга 13 тонна ситенин бе-леткээр. Совхозтун тууду бригадалы 33 тонна ситен

БӨГҮН

МАЛ ЧЕМИРИ

БЕЛЕТКЕЛИНИҢ

РЕСПУБЛИКА

СУББОТНИГИ

ЭГЕЛЭЭР.

АЛТАЙДА АЖААЛДА ЭГЕЛЭЭН

БАРНАУЛ. (СЭТА-ның долузу-биле калгалап азы-корр. В. Павлов). Алтай-нын механизаторлары «Өсүр-ген бүгү чүдүлгө камгалап алымын!» деп кыйтырыг-биле тараа ажаалазынче мас-салы-биле кирген. Крайнын тараа хулаап алыр черлеринче тараа ол хун кээп өлөөн.

Чер ажалчылар ажаалаа техникалар ителдиг септер, оларны 1500 ажал ажаала-транспорт комплекстерине мөөнөз. Олар шүтүзү тех-никтиң хандырылганын кезек-тери-биле хандырылган. Ар-тык кезектерин солчулга фон-дузу тургустунган. Аспетер албаны ажалдап турар. Хей-хей комплекстер вахта ар-ганы ажалдаш ийи элчеглиг ажалдап турар.

Тараа хулаап алычылари ажаалаа эки белеткенер. Түжүттү чогуур үезинде бол-гаш сааал чок хулаап база

КУБАНЬ: 2 МИЛЛИОН 500 МУҢ ТОННА ТАРАА!

ИРНСОДАР. СЭТА-ның киирген.

Корр. В. Намишевский. Кубан-нын тараахылары ол хун-ге чедир күрүне шыг-жамырларыңче 2 миллион 500 муң тонна тергип эки шынарлыг тарааны ургат. Эле-ваторларже болгаш тараа ху-лаап алыр пунктуларже күзүн чашкан эн чагай кызыл-та-сты бууду чартык миллион тоннаны үндүр сөөрткен.

Аш-чем программанын боттарыныкына уугу үлүш киирер дөң Кубан-нын чер ажалчылары тараа ажаалазынче темпизин улам шалычылган. Алыгенин чер ажалчылар күрүнеге 150 муң ажал тонна тарааны са-кан. Крайнын он районна-рын ажал-агыйлар 100 муң ажал тонна арбайын болгаш кызыл-тасты шыгжамырларже

Электроннуң саналга машин-наларын дузаны-биле тур-гускан график-маршруттар ав-тотранспортту ажалыг бол-гаш бүдүрүктүдү ажалла-рынга дулаал турар. Крайнын диспетчер албанынче кайы-бир колхозта азы совхозта тараа-нын хей чылган бергенин те-лефон дамчыттыр медээлери билек 1—2 минута калганга санакчы машина ону үндүр сөөртүрүнүн эн камналгалыг болгаш шың оруун айттырар. Автоажыл-агыйже телефон дамчыттыр айттышкын чедер — транспорт айткан черде чорутар. Хей чүк сөөртүр автопоездарже радиотелефон-нары тургускан. Ол чорук транспорт конвейерин шалы-кыл башкаар арганы берип турар.

КУУСЕДИРЛЕР

«Ийитиниң малыңа быжыг чөм-суурну тургузары — кижжи бүдүрүлгө херээ» деп лозунгун алаа-биле мал чемирин белет-келген Балгазын суурнуң чурттакчылары, «Революция-ның чалбыкы» совхозтун бү-гү ажал-ишчилери ажалдап турар. Мал чемирин белет-келген чалгыс кижжи дег СЭКП обкомунуң, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвү-лелиниң, профбөлүмдө болгон ВЛКСМ обкомунуң августун 14—15 хунеринде ийи-тиниң малыңа чемир белет-кээриниң талазы-биле бүгү республиканың субботниги киржир-биле ситен шөлде-ринче, буталар ушнарлыче, хо-уларынче бөгү үнүштер.

Ылангыс совхозтун контора ажалдакчылары он организа-ция ажалдап, эрттиң шта-тарда-ла ээзон хей черин ситенин кезип, үлгерип ажал-дап турарлар. Моон мурунда-ла хунерде мал чеми белет-келген идекпей киржир келген болгаш олар бөгү база шалычты бэу-биле ситен кезип ажалдаар. Бир демик ситениччилер кижжи бүдүрү-гүн калдырар чедир, шөлге херекселер еске-лаа дериг-хе-рекселери бар. Бо хунерде чедир контора ажалдакчы-лары ийитиниң биле 405,5 тон-на ситенин белеткээр. Суббо-тник ийи хунериниң дү-гүзүндө улам шалычты ажал-дап, алаа немей мал чемир көвүдери белеткен алыр олар шийтирлерин.

Нефобазы, № 2 көдө проф-тесучильне, № 4 КМК бол-гаш Балгазын суурнуң еске-лаа коллективтери совхозка ситен белеткээр планын суб-ботниктиң баштайгы хунерде күседиштер. Мал чеми-ниң белеткелди уламчыла-шаан.

С. ХЕРТЕК.

ХАЙНЫШКЫНЫҢ

«Тилдиге» совхозтун ажал-чылары субботникке теле-тин киржир дөң бир демик ажалдаар сорулган боттары-ның мурунуга салган.

Бо хунерде Кур-чер суур-нуң албан организациялары-ның ажал-ишчилери мал че-ми белеткээр идекпей кир-жир турар. Ажал-агыйның удуручулары каяа, кай кижжи ажалдаарын хулааган, шефчилерин ажалдаарыга таарымчалыг байдалды тур-гускан. Субботникте совхозтан болгаш наймысал Кызылдан ийи муң хире кижжи ажал-даар.

Совхозта автопарктын ажалдакчылары, көдө Совет, контора болгаш еске-лаа кол-лективтер ол ийи хунерде 10-дан 20 тонна чедир ситен бе-леткээр далганын алган. Ын-чангаш ажал-иш мизда хай-нышкының, далганын күс-сөтүне бээрине чыгынып тур-бас.

К. ТУЛУШ.

УЛУГ ДУЗА

Ол организацияларын ш-тиден ээт комбинаттын

Барыш-Хемчик районунуң девискоориде ситен-шар-билдиг үнгени багай эвес. Ону ой-шанда чилдирг чок кезип, ажал алыр дөң чүг-ле совхозтарын ажалчына-ры эвес, Кызыл-Мажалыктын 31 албан организация челе-риг 205 ажалдакчылары совхозтарга 250 тонна ситен кезип белеткээр оналдап тургал, ам бо хунерге че-дир 143 тонна ситенин белет-кээр бергенер.

А. БЕГЗИН-ОЛ.

БҮЛЕ-ДЕМНИГ

Шынап-ла, ол хире хей кижжи ашкар-чегерер туржук ажалдаар черлеринге чедирер безин оюнчук эвес-ле болгай. Ын-чангаш чамлык эвеноларын субботник хунериниң бүү-зүндө-ле хулааттыган челе-ринге чедирип каапкан, олар ажалдап эгелер берген болду.

— Бис субботник киржик-чилерине чүс хире калдырып база ол хире айымын берип шыдаар бис. А улус хей, ше-фчилер база бар. Ын-чангаш суурну бүгү куудучу-лар болгаш агитквартиралар айын биле үлөжип алгаш, ба-жын бүдүрүпте кирип, ажал-га ажалдагына бээр херексе-ли дөгөсөин ап алыр чы-гып, чугаалап бис. Чесек-херексел чедирпей баар та-варылда, арткан улуска кыг-

дыттыр еске ажалдарын база тыпкан бис—деп, совхозтун директору Сергей Донгурунч бурунгу хун чугаалады.

Мал чемирин белеткелдине чамлык эвеноларын болгаш бригадаларын канчаар ажал-дап, субботникке канчаар бе-леткелди турарын база көрү-вүс. Кала-даа көргө, хамык улус бо хунерде кылыр ажалын оон хемчээли шагда билер, харын, чүдүрүп чорудар транспортту ыламылап айты-ган турар болду. Совхозту транспорт-биле хандырап ху-лаагелдиг ийи дугаар авто-транспорт бүдүрүлгезинин на-чалыгын Чамык Кий-оол бо хунерде машина бээрден ойталап болгаш адмштанлга хунерин эрткен соонда көргөй бис аан» дөң болду. А совхоз-тун кыштагларда чедиртин-

ЧӨӨН-ХЕМЧИК: МУРНАКЧЫЛАРГА ДЕҢНЕЖИР ДЭЭШ

Чөөн-Хемчик району ол субботникти канчаар эр-тир деп планан турарын чугаалап бээрин СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунуң бир секретары Иван Мак-симович Сувандинден бистик корреспондентинис ди-лээн.

—Иван Максимович, бир-ле дугаарында, районда бо хун-ерде мал чемирин белетке-линче нити байдалын чуга-лап берип көрүдөрм.

—Район бо чымы мал че-мирине 25350 тонна ситен бе-леткээр планын. Ситен кө-лөдө ийитиниң биле 3292 кижжи ажалдап турар, олар-ның ийитинде 1993 кижжи кол калдыры-биле ситен кезип турар. Август 11-ге чедир 7908 тонна ситен белеткетти-ген. Ол планын чүгө 30 хуузу болуп турар. Ол иш-

наш сенаж салымындалы-паны район 32 ситен даганы белеткээриниң планын 33 ху-уштыр күсөттиген. Бо ситун мал чемирин белеткелди районунуң ам-даа кошкан темп-биле чоруду турарын керемел турар. Ынчангаш районун ажал-ишчилери мал чемирин белеткелдине тем-пизин улам дүргөдөй тургал, мурнакчы районнарын деп-пелинге чедип, шалычты ажалдаарын аргаларын ап турар.

«Алдан-Маалдыр», СЭКП-ниң XXII съездин ат-

тыг дөң ишкан мал чеми-рин белеткелди шалыкын чоруду турар совхозтар си-тен кезидеги 46-42 хуу чедир берген, сенаж салыры ол совхозтар база эки чоруду турар, а «Искра» совхоз сенаж салымындалы-паны күсөдүлгөн.

—Август 14-15 хунеринде мал чемирин белеткелдине талазы-биле субботник эр-тирерине район кайы хире бе-леткенин?

— Субботник эр-тирерини 7 кижжи составтыг район шта-ны тургустунган, совхозтарда база ийитин штабтар бар. Ол штабтар субботникке белет-кел ажалдарын чоруткан, кижжи күжүн болгаш техниканы хулаарын организастаан. Ра-

йонунуң чонун шүтүзүп суб-ботникке киириштериниң бүгү аргаларын ажалдап, чон мурунуга баш удур тайылап ажалды чоруткан. Ын-чангаш мал чемириниң бе-леткелдине субботник хей эки киржикчилер, эки орга-низастыг килдир эр-тирериниң арганы бар.

Хей кижжи, эн ылангыс хоорайны чурттакчылары, ситенин хол-биле кезеринче хаара турар бис. Оон ийи сараттар тургузар болгаш сенаж салымынче база эн-не-лээр киреңгелер. «Сүт-Хем», «Чыра-Балык», «Тыва» совхозтарга хоорай органи-зациялардан чүс-чүс кижжи субботник хунеринде идекпей ажалдаар.

субботник бүүзүндө бир хун 120 тоннаны салган.

«Совет Тыва» совхозтун ажалчы чонун бөгүн субботник-ке үнүштерин мурунда ми-тинген чыгып келер. Олар оон соонда «Шүтү—суббо-тник!» деп лозунгун алаа-биле демик ажалдап кир-пер. Оларын кол сорулгазы — бо хунерде совхозтун мал че-ми белеткээр планын 70 хуузу күсөдүп алыр.

Н. ЧОДУ.

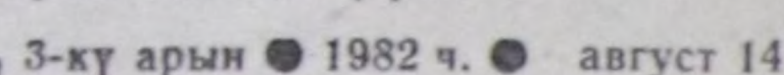
ЧУРУНТАРДА: Баян-Молда Дарнаа Дамдын удурткан огород бригадалың нежигунериниң картофелдың бок үнүшүн чулап, бөдүп, хөпсөзмөш, май чеми кыдыр В. КАРА-САЛДЫҢ фотолары.

В. КАРА-САЛДЫҢ фотолары.

В. КАРА-САЛДЫҢ фотолары.

ҮЗЕЛ-БОДАЛДАРНЫҢ ДОЛУ ЧАҢГЫС ЭВИ

В. И. ЛЕНИННИН МУЗЕЙ-БАЖЫНГА

хөвөр арткан. Ол ошкан. Бичи-даа эскериле, артык хер-херексиз чок. Бо дугайын бо-дуй бөргө бешин кижини өөр-түшкү, чоргаарал хөмө алы-бээр.

Музейин эртем ажилда-чызы Тамара Алексеевна Машлакова топ аскымын чангына бисти чедирин эки-кедди. Ол чөм кылыр кутка-бетинде. Бизда баштыкчыны Кремль девиссиринге агаар-лаарда тудуп алары зонтиг-бизе дагынычтыгыны азып каан. Көмө эжикти ачыткап, иштин улуг эвес кудалы кы-лып ички чорал херексел-дер. Хари ууда дортөн көмөй эвес кижиле олар бич-кек дөрбөчкөстөл. Өг-бү-лө колдуунда шак бо стол артына олуртуп алган чөмө-нирине илак турган. Сола-гай талалы сандайга Ленин башкы, алаа уду-Надежда Константиновна, а оларын ортузунда сандайга — Ленин-нин убагы Мария Ильинич-на олуртуп турган. Бо куд-яныч соңгында Кремль-дин Свердлов залы тода кес-тур. Шак борта партияны сөздөрүн эрткилч.

Кутка-бизе коча үш өрөз бар. Эң кыдыкмын — Надежда Константиновна. Ол борта амдыларын эң сөзгүзү-дү — 1939 чылдын февраль-27-ге чедир турган. И. Н. Крупская мичан 70 харке-кирген болжолж, СССР-нин чыдымчынын маастирини ораалкыны албай-хүлээт-көн күтүстөшкөн турган. Бо найгамчык ажилгыр кижиле-бизе 11 төм өртем ажилдарын бижээр. Оол ка-дыкына статилар, чугалар... Чурттуу айлк эскери, ыла-п

гил пионерлер Надежда Кон-стантиновнага аажок ылак чораннар. Оларын кижиле бү-рүздөн келген 100-100 ча-гааларга тодаргай харылда-ры бооринге Надежда Кон-стантиновна чажам дөвөс чо-раан. Кижиле санынга хары-бээр албан эвес болгу дег-дөн бодалга ол мичанас хер-мылаан: «Ол болдунас хер-тер-түр, чага бурзуну ар-тында дийг кижиле, оол са-лым-чолу туртуп турар-ла бо-гай».

Дараазында Владимир Ильич Ленинни өрөлгине кедейс. Ханада И. К. Кру-пскаянын херек чурруу. Агартыр экин каан мич орун. Улуг баштыкчы борта кыла-пал, олуртуп, диттанып тур-ган. База калды баксыраш Москва чогуунда Горкиже айттыр бетиңде—1923 чыл-да трокистерге удуз статья-ны, «Экзон-даа бол, аккиз дээр» деп сөзгүзү чугуун ма-чаа чыда алап бижиккен.

Бо өрөлдүн кожазында өрөз Ильичини убагы Мария Ильиничнага хажарып турган. Журналист мерген-жиге бо кижиле «Правда» сол-дун харымсалыгы секретари-гыга үш үдө ажилдап. Ха-нада дегетейге Ленинни ча-лаан булунгыт ле—Мария Александровна Ульянованы улуг херек чурруун хоолаш азып каан.

Сөзгү эң улуг өрөлдө өг-бүлө, а бир чамдыкка аал-лар-бизе кады чыгып кез, ыттыр номчулгалар чорудар-ына, музыка диктанарына, беседаларына, калдыг-бир оон ойнаарына ылак турганнар. Ханааларда чур-тардан Ильич Николаевич би-

ле Мария Александровна уругтарыны аажы-чанары, ажил-херектерин хылап-шү-гөзгөт бодомчалыг көрүп ораарлар. Диттаныр өрөлдүн бир таласында узун диван. Ленин борта олуртуп алган, ылапты Бетховенни «Апас-сионатазы» таала-бизе ды-наар турган.

Владимир Ильич Ленинни ажилдап кабинетте. Улуг баштыкчы борта 1918 чылдын март 12-ден 1922 чылдын де-кабрь 12-ге чедир ажилдап. Ханада шак таныг-ла ол хүнүзү кезикчине сөс шак оон беш минутаны көргүзүп турар. Адаттыгын хунде, шак ол шак-уе Ленин Горкиже айттыркан. Ажилдап сто-луну кырында ном-дөтөр, будук, демир-үжүк, саалы, акылды каан календарыны кижиле көргө, Ильич чүгө-кап-ла минута иштинде тур-када дашкар үш берген иш-пал сагындар. Ол маанай «Улуг эскериле», «Пролетариаттын диктанары» деп ишпаш хөй-хөй сурагыт ажилдарын бижээр. Мерген угаанын кижиле бүгү туртту электржидерини аларынан шак борта угап болуп тур-ган. Бо-ла кабинетте ол англи чогаалчы Герберт Уэлси чуга-лаан алган, ол дугайын чуга-лаан. Илчангап «Коммунизм дөргө совет эрге-чатырга бол-жаш бүгү туртту электржидер-ди» деп чите сөзгөн сестерин Ленин чогуун ма-ичан бодан бижен.

Бир ханада Россиянын улуг чурт чурруун азып каан. В. И. Ленин национал айты-рыкка ханы кичээнгейни са-лып турганын илден. Демит чурт чурруудан калбак дө-дөс Россиянык булун сапай

кандыг-каандыг аймак-сөөк чурттап турарын ында дем-дөгөн каан. Чижээ, Дон ка-зактары, татарлар, чеченер, осетинер дөш оон-даа ылап. Оларын келер үеги, салым-чолу дөш улуг баштыкчы хүн-бүрү сагып салып тур-ган. Бир чамдык напикалар-нын чөр-чуртуну дугунада тускай демелдегер барын кижиле эскербес аргажок. Кар-танын кожазында өртемгит коммунизмни үндөзлекчи-ле Кара Маркстын улуг чу-руун аскап.

Музей-квартирада эң улуг шөлдү ээлеп турар өрөз — хураалдар зал. Мында база-ла бүгү чүө В. И. Ленинни үе-ланде дег. Бистер ук өрөлдө В. И. Ленинни пеленга бижиккен «Совет эрге-чатырга деп чүл» дээр дугайында дөтөргөй чугаалын радио ламчыгыр бижик көдүртүш-күн, сеткил ханышкын-бизе диттанып. В. И. Ленин ила-чан хонуга 14-17 шак чедир барык-ла чапар, тай-шөлөз чөк ажилдап турган.

Улуг баштыкчыны Крем-льде ажил-амыдыралы-бизе холбашкан чөри менгелер сорулга-бизе Совет казан алаа музей-квартираны тургузар деп тускай шиктирди 1955 чылдын эгезинде хүлөп ал-ган. Ол-ла чылдын апрель-17-ден эгезлөн 60 хүннөргө чедир шүтү 1 миллион 500 муң ажил кижиле музей-квар-тираны соңуургал, сеткил ха-нышкын-бизе көргөн. Оон иштинде 300 муң кижиле даш-тыкы аалчылар.

С. МОНГАЛ.

КАРАА-БИЛЕ КӨРҮП, ХОЛУ-БИЛЕ ТУДУП...

Бир катан Б. Н. Полевой-бизе ужуражы бердим. Чогаал-чылдарын автографтарынын дугайында тугаа ынтан бол-ган.

Тураскаалдыг хол-үжүк-териг номнар менде бир би-блиотекка чед берди. Симено-вич, Фадеевич, Шолохович, Исаковскийн автографтарын көргөш, алби-шидиге алыскап чүө дег болу бээр-дир мен — деп, Борис Николаевич чуга-лады.

Маанай бир түвөдөш то-карлап каап көрүнерм — дөш, портфельдин чуга дөтөргөй үштүп эжиккен. Оон са-рыг каттында шагдаа кижиле чурган. Дөш бар чыдар кем-херек үлгедикчине ол тудуп халааш, дөштеринге белетке-нип алган. Номун ады хак-түг: «Өдөжөк кижини сак-тышкындары».

Уе-дүгүнү төөгүзүп ка-йын тып алынар? — дөш, Борис Николаевич кайгай бер-ген. — Мээн баштайгы но-мун-на-дир. Чырыкче 1927 чылда Тьерье үгөн чүө.

Хактүг солун төөгүнү По-левой илап сактып чугаалаан. Чаа экономиктиг политика үе-ни. Үштеки кижиле болуп ал-ган, ол «Салажок» деп өөр бөлүк-бизе үш хонук дургү-

зунда каттышкан. Ужур чоң үштекини алдары Тьерье бе-ли чөдө берген, чогуу кым дөргөн чангыс-даа балыр кижиле чөк турган. Үштекилерин, дөргөчкелерин, кармак үжөк-чилеринин амдыларын хай-гаарп тура, ол кижилерини өөржү болу берген чыдагаан-нын Полевой билин алыскап.

Дөтөргөйгөш сөжди элөө «эргинистелес». Оон эге соуу база солун. Аныя, ылачаа-даа онзагай салым-ныг автор деп ында бижөн. Эге сөстө бижэни болза: «Борис Полевой — солун че-рини диттанып, көн-гүс аныя, чаа эгелеп чөргүр чөгаалчы. Бо номчуган автор-нун баштайгы «үдү» ажилы. Полевойн онзагай талаам — номга херек материалдарын карап кымыл чып билири, чүткүлдү. Холу-бизе кыла-пал, кара-бизе көргөн, «дүм-чү-бизе чыткан» чүдүлери ол бижир кымыл болуп чап-чыгырып алган. Көзө суур дугайында өчөргөстери бижир-де чайгы үеде база-ла ол хө-чөкчөт турган. Тьерье хоорайга Пролетарга болган алты за-вөдуга ажилчы болуп ажил-дап турган, эки материалдар-ны база эжиккен».

Вал. ЛАВРОВ.

12 ХАРЛЫГ СТУДЕНТ

БАКУ. (СЭТА-нын нөвр.). Бакунун 12 харлыг медалист-өөреничкиси Коста Славни физикага кирерини экзамен дужаап, Азербайжан-нын медицина институтунун бирги курстун студентин

башкылар-даа оон эдикши-нерини чыдагааннары — со-нуургаача болган чалгаар-лас чорук-бизе кайгамчыктыг угаанын чөргүнү хөвөр дөш каттыжышкыны болуп деп санап турар.

Бичини оол экин болуп деп бодоп алган, шагда-ла тускай литератураны соңуургай бер-ген. Оон эштери чүгө үшкү класске илапкан турар. «Мө-лоуалыг гететика» деп моно-графия оон стол кырынын өө-редилге ному апарган. Ам ол гететик инженерия дугайында номнары, маркарал чымыр-га ханыкша болган бөдү-нүн кызымкай аажы-чаным буугар эпен дилды өөренип турар.

Бичини оол экин болуп деп бодоп алган, шагда-ла тускай литератураны соңуургай бер-ген. Оон эштери чүгө үшкү класске илапкан турар. «Мө-лоуалыг гететика» деп моно-графия оон стол кырынын өө-редилге ному апарган. Ам ол гететик инженерия дугайында номнары, маркарал чымыр-га ханыкша болган бөдү-нүн кызымкай аажы-чаным буугар эпен дилды өөренип турар.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

ААРЫРГА—ДОҚУДАР ТУРГАН

Адарыг шөкөвөдү А. В. Суворов бөдүнү үзүшүн эң өрөм-билгилг кижилерини бирөөн чорал. Төөгү, фило-софия, математика болжас өс-кө-дө эртемнери конугу акси-датыкы сөс дилды билдир турган. Оон чугаалары-даа, бижирди-даа дөтү, мерген (чогаалгы болуп баштай кү-лө чорал). Хөй-адыг, оюн-баштак сөс-домал-бизе солдат-тарны берге похоттарга дөт-кин келген.

Медицина эртемнерини, ылаптыг шөрг медицина-нын чедикшиктерин ол эки билдир, ону ажилдаарыне ки-чөөнгөйи доктаамал салыр турган. Солдаттарын кадык-шылын камгааларын, дайык-тарын, күш-дамыр кижиле-гезин Суворов чугулап, бо талаам-бизе эвөш эвес ажил-дарын кылган.

Шөрг алааныга эрткирген дөргөн чылдарына дургүзү-ла чангыс-даа катан дөдөйи шиктегил үндүрүп көрбөн улуг гуманист Суворов «аарааны дөш» хөмчө оонарын база чу-румчудуп тургулаан. Чижээ, бир солдат сөөккө дөтүп, ду-маалы бээр болза, Суворов үш кижини — офицерни, интер-офицерни болжас «сфериону хөмчөрг турган. Оларын-бизе кады аары берген солдатты база анаа эрткирген. Күш-а-мыр кижиле-гезини полков-вөдү дайыкы белеткелдин чарыбас кезин кылдыр санап келген. Солдаттарга эрткин зарылды кылдыртыр бир ду-гаарында эгелен кижиле—Су-воров.

В. НИКОЛАЕВ.

«Советский спорт» солун-дан.

«ЧЕЧЕК САЛБАА»

(Баштак)

Поттарын системаны чам-дык улус чедир үлөвейи, хе-рекке албай чоруту. Оон ажилын шагда-ла биле берген мен ийи. Мээн санаашкыны-рымда частыгарыны, чижек-ке адыра, даргам тып алган дикж. Мичан ол кылкытанып, үшүн бедилги эгелээр... Анаа мээр дарым: оортанын шы-ган элтерини шикчиди, дө-гайгап туртуптар, черже бичи-илай кылдыр кире бээр. Кыс-касы-бизе тайлыбырларга, хатта-богтун чээрби бешки мергелжилгезин көргүзө-дир. Иччаларга, дарга база кижиле болжасын, үнү чымчыл, са-гыш чован:

— Адырам, күжүрүм, шө-дөдөр болуңа кандыгы? Бичини диттанып ап, эмне-кей-даа.

Хатха-богтун чээрби бешки мергелжилгезин ажилгы ка-ды хире-дир, чө?!

Азы чок болза, тудуга хе-регдөр ховар материалдар уш-та шаап алыры-бизе мен итресче чорудуулан дикж. Хандырылга кидилгиче дөрт киче бээр мен, берип көргө-дөш дилеп, ону-мону кылдыр деп аазавас-даа мен. Столга чыгы-сазынын салып кааш, шала-да хөмчөс он буттү чүшкү-га чедирген, ол хол-бизе со-лагай буттү илбөткөш турпу-ла бээр. Чагымын сазыны-га «дарый бээр» деп бижик-көстүп келгиче үнөс мен.

Улаас биксе аттестация ор-тер. Ол болушкунга эдеч-лиг мергелжилгичи белеткеп киритип. Оон азы «Чечек салбаа» дээр. Бичан бут, баш-лаа чоруту черин тыварын шөшөп көрүндөр.

Шылгаланы шыдавас-тыр деп ынтан кым-даа каймын диттир.

Г. ПОДОЛЬСКИЙ.

АНЫЯК АКЫННАР

(«Абайын өрүү» деп роман-эпопеядан кыска үзүндү).

Калбак Ералы шылаадап дап бажында нөшкөн аалда-рым айтты кижилер ыракта мурнай бергенер. Дунаамы Шубар болжас ырак төрөли болуу Кокпай-бизе хөргөш-пашаан, Абай оларын бажында чоруп орган.

Аныяктыр каткы-шо-рунга, оон-баштаага үзө-гей, куу хүн-даа, орукна шы-лаагымышкын-даа шакты-тап шыдааан. Шүбүтү шүлү-төр, каранаш туткан өгө-шүлүк чогаалдыр-даа болза, дөмбөранын үнүгө акын бө-бү-бизе мыр азы шүлүк чогаалды кааттарын оларын кайзы-даа чажам дөвөстөр.

Бры-шүлүк-бизе маргы-жарыкче аныяк, акынчары Акылбай бо-ла кыжыра бээр, астын дүргөн, маанын ка-дында бөшкө демилгери ол хөмчүргүлөт. Шүлүк-өдөрг чогаалдырмып бир нарып ке-вирин ол-ла Акылбай өөрүгө чугаалап берген, бирөөлөгө бирөөн улаштыр дөрт олу-руту дөрт шүлүкчү дөп-до-раан чогаалар.

Эгерке Магаш ийленип, Ка-китай болжас Акылбайке көргөштөш:

—Чө, ам база!

Көкүй бердим! Дежилген дээр үрүп туру...

Четтипейи, кичээни чо-раан Акылбай улажыпкан:

—Көк дөш болдум! Күсү чывар кусаанда мен!

Аныяк акынчарын эң ты-вынтыры Дармен акын ажил-дини орган. Магаш оң ады-нын дилымдан алган, алгыр-ган:

—Мана, Дармен, эмин эрт-ти эңгелемин көр. Биске Кокитай үргүзүп уттуруу-ла чор, улаштыр ол чогаалар.

Оон-баштаа-бизе бо-ла кы-жыра бээр өңүлү болжас бир-үе чажат эки Кокитайке Магаш баштак хуламурут-би-ле эгелер көргөн. Демин, арт-канырын элдескенин, ол-ла дөраан бедик үш-бизе кы-пылар шүлүктөш:

—Аттычарын өңүктөрм, көкөзүм, дөтөп.

Акылбай оң, Кокитай-шон дулаалар.

Тынгытыр болжанын ол каттары наалкан. Кокитайнын оолугуларын иштинде катп-тааш, Акылбай айым тыш-пайи:

—Шон... Чүт деп сөс боор

ЧЕДИН КЕЛЕМ

Шактын согуу чоржак айт-дег,

Чагыс черде турукканым,

Чакы хүнүзү чалгааранчым,

Сагын дөйлүр кударанчым.

Чүрөкчөк, бир-ла кымыл

Чүгө мичалар кичкени ол чор.

Көзө-көзөк шакче көргөп,

Хөйдө кымыл келгандыр-дир.

Хүнүн шонуу көзөкөтөп

Хуламурут келген дег.

Эргин кижим калкан-чөшө

Эжик сөкпөт келер ири?

Ылапкылыс катан чүткө

Ыстаан чүрөм

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ.

М. АУЗОВ